

ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Zihinsel yetersizliği olan birey; Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyi ifade etmektedir.

Zihinsel yetersizlik, özel eğitime gereksinim duyan bireyler arasında en yaygın olarak görülen ve oldukça heterojen bir gruptur. Çoğunlukla hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuklar okulda öğretmenler tarafından fark edilirler. Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizlikleri olanlar ise daha erken fark edilebilmektedir.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİN NEDENLERİ NELERDİR?

Zihinsel yetersizliğe; genetik yatkınlığın etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar yaygın olmakla beraber çeşitli genetik sendromlar, gebelik sırasında gerçekleşen tıbbi problemler, doğum ve doğum sonrasında yaşanan komplikasyonlar,

çocukluk sırasında geçirilen ağır hastalıklar gibi nedenler de yol açabilmektedir. Nedenler arasında bulaşıcı hastalıklar ve zehirlenmeler, yaralanma ve fiziksel etkiler, metabolizma ve beslenme bozuklukları, kaba beyin hastalıkları, doğum öncesinde bilinmeyen nedenler, kromozom anormallikleri, gebelik bozuklukları, ruhsal bozukluklar ve çevresel etkiler sayılabilir.

ZİHİNSEL YETERSİZLİK TANISI NASIL KONULUR?

Zihinsel işlevlerin ortalamasının altında olması (olağan “tipik” gelişim gösteren grubun yer aldığı puan bölümünün en az iki alt puan bölümünde olması) kavramsal, pratik ve sosyal olmak üzere en az iki uyumsal beceride anlamlı düzeyde farklılık gösterme ve 18 yaşından önce ortaya çıkma durumlarının bireyde var olması zihinsel yetersizlik tanılması için kriterlerdir. Zihinsel işlev düzeyi ya da başka bir ifade ile zekâ düzeyi dolaylı olarak zekâ testleri ile ortaya çıkarılır. Yetersizlik türü ve derecesi uygulanan testlerin sonuçlarına göre belirlenir. Bu testler RAM (Rehberlik ve Araştırma Merkezi), hastaneler, özel kliniklerde yetkili kişi ve uzman doktorlar tarafından uygulanır.

ZİHİNSEL YETERSİZLİKLERİ SINIFLANDIRMA HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireyi ifade etmektedir. Bireyin, temel okuma yazma ve sayma becerilerini kazanmasında ortaya çıkan gecikme durumudur.

ORTA DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireyi ifade etmektedir. Bireyin gecikmeli bir konuşma ve dil gelişimi, sosyal duygusal ve davranış problemleri ile temel okuma yazma ve sayma becerilerinin kazanmasında ortaya çıkan gecikme durumudur.

AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade etmektedir. Bireyin ciddi şekilde konuşma ve dil gelişimi güçlüğü, sosyal, duygusal veya davranış problemleri ile temel öz bakım becerilerini öğrenmesinde ortaya çıkan gecikme durumudur.

ÇOK AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Ciddi biçimde zihinsel ve birden fazla yetersizlik nedeniyle bireyin eğitim-öğretim hizmetlerinden yararlanamama durumudur. Devamlı yardıma ve bakıma ihtiyaç duyarlar.

ZİHİNSEL YETERSİZLİK BELİRTİLERİ

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar da normal yaşlıları gibi temelde aynı psikolojik, fizyolojik, sosyal, duygusal gereksinimlere sahiptirler. Kendi aralarında da bireysel farklılıklar gösterirler. Zihinsel yetersizliği çocukların en temel/belirgin özelliği olarak gelişim hızlarının yaşlılarından yavaş olmasıdır. Konuşma bozukluğu ve gecikmesi, duyu-motor problemleri, günlük yaşama ilişkin becerilerde yetersizlik (hafif derecede zihinsel engellilerde bu yetersizlik daha az düzeydedir), sosyal becerilerde yetersizlik (hafif derecede zihinsel engellilerde bu yetersizlik daha az düzeydedir) genel olarak gözlenen özelliklerdir. Ancak bu özelliklerde görülen etkilenme ve başarı seviyesi zihinsel yetersizliğin derecesine göre değişim göstermektedir.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN EĞİTİMİ

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar akranlarından gelişimsel olarak geri kalmakla birlikte, gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanan eğitim-öğretim planları ile eğitim almalıdırlar. Bütün çocukların eğitiminde olduğu gibi zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitiminde de onların ileride başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürmeleri, kendi kendilerine yeterli duruma gelmeleri ve toplumda bütünleşmeleri amaçlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocukların tam bağımsızlık kazanmaları ve toplumsal rolleri üstlenebilmeleri için, bireyin bireysel farklılıkları ile yapabildikleri dikkate alınarak eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlere uygun eğitim ortamlarının sunulması gerekmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitim gereksinimleri onların bireysel özelliklerine göre farklılaşabilmektedir. Diğer çocukların kendi başlarına ya da çok az yardımla öğrendikleri birçok beceriyi zihinsel yetersizliği olan çocuklar kendi başlarına öğrenmede ya da az bir yardımla üstesinden gelmede güçlük çekebilmektedirler. Zihinsel yetersizliğin derecesine ve çocuğun diğer alanlardaki becerilerinin etkilene durumuna göre eğitim gereksinimlerinin belirlenebilmesi için, çok yönlü bir yaklaşımla yapılacak bir değerlendirmeye ve yine bu özellikte hazırlanmış bir eğitim sürecine ihtiyaç vardır.

AİLELERE ÖNERİLER

- Çocuğunuzu kabul edin ve anne baba olarak birbirinizi suçlamayın, suçlu da aramayın.
- Çocuğunuzun kendine güvenmesini sağlayın, gelişimi için gerekli olan ilgi ve şefkati ona sürekli gösterin.
- Çocuğunuzun sosyal, duygusal, kültürel gereksinimlerini karşılamasını sağlayın.
- Çocuğunuzdan onun kapasitesinin üstündeki becerileri gerçekleştirmesini beklemeyin.
- Çocuğunuzun başkalarıyla kıyaslamayın.
- Sabırlı olmaya çalışın.
- Başarılı olduğu her konuda onu ödüllendirin. (Çocuğunuzun her zaman maddi ödüllerle değil, sözel ödüllerde çocuklar için çok değerlidir.)
- Çocuğunuza öğreteceğiniz her şeyi tekrarlara dayandırarak alışkanlık haline getirmeye çalışın.
- Öğreteceğiniz iş ya da konuyu parça parça tekrarlar ile öğretmeye çalışın.
- Öğrettiklerinizi sık sık tekrarlayın.

ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Tel: 0 (284) 712 5155

<https://kesanram.meb.k12.tr/>

**Özel
Eğitim
Hizmetleri
Bölümü**

